

N:o 140.

Af herr **G. A. E. Kronlund**, om tillägg till § 1 i grufvestadgan.

Vid 1898 års riksdag föreslog Kongl. Maj:t i proposition n:o 46 Riksdagen att för tiden intill nästa lagtima riksdag medgifva, att Kongl. Maj:t måtte ega

dels åt svenske män bevilja tillstånd att mot den årliga afgäld och under de vilkor i öfrigt, Kongl. Maj:t bestämde, å kronojord inom visst å marken utstakadt område under en tid af högst 30 år, med andras uteslutande, med arbete belägga och sig tillgodogöra anträffade magnesitfyndigheter, med rätt för koncessions innehafvare att, derest vid upplåtelse tidens utgång dylik upplåtelse fortfarande blefve af Riksdagen medgifven, ega företrädesrätt till öfverenskommelse om fortsatt arbete med magnesitens tillgodogörande på de vilkor, Kongl. Maj:t då på grund af sig företeende omständigheter kunde finna godt bestämna,

dels ock åt sådan koncessions innehafvare för den tid, hvarunder koncessjonen beviljats, till drifkraft för bearbetande af magnesitfyndigheter, jemte dermed i sammanhang stående anläggningar, upplåta i närheten af fyndställe belägna, af staten obegagnade vattenfall jemte erforderlig mark för vägar, för anläggning af verkstäder och arbetarebostäder samt för kraftledning, med skyldighet för koncessions innehafvare att för sålunda åt honom upplåtna förmåner gälda visst årligt arrende, som bestämdes genom särskild uppskattning före upplåtelsens medgifvande.

Denna kongl. proposition, som var affattad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de vilkor, under hvilka, med Riksdagens begifvande, upplåtelse af apatitförekomster förut skett, blef utan votering afslagen i Andra och bifallen i Första Kammaren, till följd hvaraf frågan förföll.

Den 10 juni 1898 anbefalde Kongl. Maj:t kommerskollegium att inkomma med utredning, huru vida i fråga om beredande af godtgörelse åt kronan för upplåtelse af rätt att å kronojord bearbeta magnesitfyndigheter äfvensom flera eller färre icke inmutningsbara mineral lämpligen borde tillämpas enahanda grunder, som kunde vara bestämda att gälla i fråga om upplåtelse af kronans jordegareandel i mineral, som vore föremål för inmutning. I enlighet härmed afgaf kongl. kommerskollegium den 13 december 1898 utlåtande i ämnet med följande förklaring:

»Någon olägenhet att med afseende å dessa båda mineral (apatit och magnesit) tillämpa grufvestadgans föreskrifter synes ej heller förefinnas. Att göra dem inmutningsbara å viss kronojord genom ändring af 1 § i grufvestadgan torde emellertid vara mindre lämpligt, utan synes detta böra ske genom en särskild författning.»

»Under ofvan anförda förutsättning af blifvande ändringar i angifven riktning af grufvestadgan, så vidt angår tillgodogörandet af kronans jordegareandel, anser kollegium sig alltså böra i underdånighet hemställa, att i särskild författning föreskrifter måtte meddelas af hufvudsakligt innehåll,

att å jord, som blifvit för kronans räkning till brukning på viss tid åt annan upplåten, eller står under kronans omedelbara förvaltning, skola, förutom de mineralfyndigheter, som omförmälas i 1 § af grufvestadgan den 16 maj 1884, äfven sådana mineralfyndigheter, hvilka innehålla magnesit och apatit, vara föremål för inmutning och bearbetande af den, som sig dertill anmäler, samt

att jemväl i afseende på nu nämnda båda slag af mineralfyndigheter grufvestadgan skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse.»

Ifrågavarande för industrien synnerligen viktiga mineral hafva i nämnvärd mängd endast anträffats inom de aflägsnare delarne af Lappland, der deras brytning ej kan befaras komma att medföra det minsta intrång på jordbruket eller andra näringar, ja hvad magnesiten beträffar, lærer man på vetenskapliga grunder kunna med hög grad af sannolikhet begränsa dess förekomst till den egentliga högfjellsregionen.

Från det allmännas synpunkt är det otvifvelaktigt synnerligen önskvärdt, att upptäckten och nyttiggörandet af sådana mineral på allt sätt främjas. Här må äfven beaktas, att sjelfva brytningsarbetet i följd af mineralens förekomst måste ske på samma sätt som vanlig malmbrytning, hvadan den sakkunniga och för såväl arbetarnes välfärd som för grufvornas bestånd nödiga kontroll, hvilken staten i dylika fall principiellt stadgar och åtagit sig, ej får efterlätas.

Kongl. kommerskollegium, som ock torde hafva goda grunder att anse koncessionssystemet i fråga om dessa fyndigheter icke vara synnerligen

egnadt att befrämja vare sig nya upptäckter eller ett snart tillgodogörande af redan gjorda lofvande fynd, har också, såsom anförts, uttryckligen uttalat sig för *inmutningssystemets* faktiska tillämpning äfven här. Sedan emellertid de af kongl. kollegium antydda förändringarne i grufvestadgan samt förordning angående begagnande af kronans jordegareandel numera genom resp. *Lag* och *nådig kungörelse* af den 20 oktober 1899 trädt i kraft, torde den af kollegiet föreslagna omvägen att genom ytterligare en särskild författning förlägga ifrågavarande mineral under grufvestadgan icke vara erforderlig eller lämplig.

På grund häraf får jag vördsamt föreslå,

att inom § 1 af gällande grufvestadga göres följande tillägg:

»3:o) *magnesit och apatit, der de förekomma å kronojord, som står under kronans omedelbara förvaltning eller endast till brukning på viss tid åt annan upplåtits.»*

Stockholm den 28 januari 1900.

G. Kronlund.